

Харитонова Валентина
викладач кафедри художньої
та технічної творчості
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

В статті розкривається необхідність формування у студентів художньо-конструкторських знань та вмінь у процесі підготовки інженерно-педагогічних кадрів для легкої промисловості.

Ключові слова: *художньо-конструкторська діяльність, художньо-конструкторські знання та вміння, технологічна освіта, швейне виробництво.*

В статье раскрывается необходимость формирования у студентов художественно-конструкторских знаний и умений в процессе подготовки инженерно-педагогических кадров для легкой промышленности.

Ключевые слова: *художественно-конструкторская деятельность, художественно-конструкторские знания и навыки, технологическое образование, швейная промышленность.*

In the article a forming necessity opens up for the students of artistically-designer knowledge's and abilities in the process of training of engineer-pedagogical personnel's for light industry.

Key words: *artistically-designer activity, knowledges of artistically-designers and skills, technological education, sewing industry.*

Сучасна інженерно-педагогічна підготовка кадрів для легкої промисловості має бути спрямована на формування творчої особистості, яка

здатна орієнтуватися в складних педагогічних ситуаціях, уміє швидко приймати правильні рішення, володіє новітніми технологіями в галузі швейного виробництва. Даний висновок обумовлюється законами ринкової економіки і жорсткої конкуренції, вимагає глибоких знань, умінь і творчого підходу до справи. Художньо-конструкторська діяльність у процесі проектування та виготовлення швейних виробів відкриває широкі можливості для виявлення студентами власної індивідуальності, безпосередньої їх участі у цій діяльності на доступному рівні складності, розкриває великі перспективи комплексного розвитку творчого потенціалу особистості.

Актуальність нашого дослідження визначається вимогами естетичного виховання молоді, необхідністю формування у студентів художньо-конструкторських знань та умінь у процесі їх інженерно-педагогічної освіти. Аналіз змісту підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю переконує в необхідності введення в навчальний процес основ з художнього конструювання. Це й обумовило вибір теми статті.

Метою статті є розкриття можливостей формування художньо-конструкторських знань та умінь студентів у процесі підготовки інженерно-педагогічних кадрів для легкої промисловості.

З метою вирішення завдань дослідження нами проаналізовано та узагальнено психолого-педагогічну, спеціальну та методичну літературу щодо сутності художнього проектування одягу, вивчено програми для вищих навчальних закладів, що забезпечують підготовку фахівців для легкої промисловості, здійснено спостереження за діяльністю студентів у процесі виготовлення швейних виробів.

У 20–30-ті роки ХХ століття підготовку «інженера-педагога» вчені розглядали перш за все як підготовку інженера певної спеціальності (інженер-технолог, інженер-конструктор і т. і.), якому необхідно дати додаткову психолого-педагогічну і методичну підготовку у вигляді «надбудови» над інженерною основою (або ж у вигляді паралельної педагогічної прибудови).

Пізніше, наприкінці ХХ століття, науковці почали дотримуватися іншого погляду, який стверджує, що «інженер-педагог – це фахівець такого профілю, інженерна і педагогічна складові підготовки якого повинні розглядатися як частини одного цілого. Професія інженера-педагога не є поліпрофесією. Це не дві спеціальності і не два паралельних цикли підготовки. Вона розглядається як монопрофесія, що являє собою органічну єдність інженерної та педагогічної освіти, які взаємопроникають одна в одну, відповідає об'єктивним потребам сучасного виробництва, володіє знаннями,

вміннями і навичками фахівця вузького профілю, здатного самостійно забезпечити трудову діяльність у межах певної галузі господарства» [1].

Під професійними вміннями інженерів-педагогів швейного профілю маються на увазі вміння вирішувати типові завдання професійної діяльності (проектування і виготовлення швейних виробів). При цьому предметними знаннями стають технічні і конструкторсько-технологічні знання як носії законів виробництва.

Характерною особливістю діяльності інженерів-педагогів швейного профілю є її інтеграційний і творчий характер. Особливо важливою є творчість у процесі виготовлення одягу, оскільки сучасна мода пов'язана з розробкою нових матеріалів, моделей і орієнтує на удосконалення і впровадження нових технологій на виробництві, методів обробки швейних виробів, комп'ютерних технологій проектування одягу і т. і.

Аналіз змісту спеціальної інженерної підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю приводить нас до висновку, що знання виробництва і його основ, досвід практичної діяльності на виробництві майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю є основою до успіху в педагогічній діяльності. Проте, одним з найважливіших і значущих моментів підготовки інженерно-педагогічних кадрів, на нашу думку, є формування і розвиток творчих художньо-конструкторських знань та умінь, які на даний час є критерієм якості різних виробів, у тому числі і одягу, дають можливість фахівцеві швейного профілю повністю використовувати свій потенціал.

Мистецтвознавчі, естетико-технічні і педагогічні проблеми професійного художнього конструювання розглядаються в працях І. Волкотруба, В. Зінченко, Є. Лазарева, Г. Мінервіна, А. Сімоніка, Ю. Соловьева, Ю. Сомова, В. Сидоренко (Росія), П. Татіївського і ін.

Теоретичні основи художнього проектування одягу, всебічний огляд ролі композиції в процесі створення одягу висвітлено в працях О. Буланової, Т. Козлової, Ф. Пармона, Л. Ритвинської та ін. Заслуговує на увагу виклад проблеми основ композиції одягу, що запропонований авторами О. Рачинською, В. Сидоренко, Л. Мельниковою, М. Коротковою.

Успішне формування вище означених знань та умінь відбувається в процесі спеціальної художньо-конструкторської підготовки. Дана підготовка розвиває як інтелектуально-евристичні вміння (генерування ідей при створенні нових моделей одягу, використання аналогій і продуктивність асоціацій при створенні колекції моделей і так далі), так і інтелектуально-логічні вміння (вміння аналізувати, порівнювати, вміння акумулювати і

використовувати творчий досвід інших, зокрема, провідних модельєрів сучасності та минулого).

Іншими словами, майбутні інженери-педагоги, що беруть участь в створенні одягу, повинні добре орієнтуватися в питаннях моди і стилю, чітко уявляти в цілому процес роботи над новими зразками або колекціями одягу. Все це вимагає наявності у них чіткого уявлення про принципи творчості і використання їх в процесі професійної діяльності, а також знання особливостей проектування швейних виробів, розуміння проблем, що стоять перед сучасним дизайном одягу.

Процес проектування і виготовлення одягу має особливості, властиві тільки йому (інтеграція художньо-конструкторської, інженерно-технічної і технологічної діяльності в одному процесі), що викликає необхідність вивчення даних особливостей і ступеня їх впливу на формування і розвиток художньо-конструкторських знань та вмінь студентів. Аналіз процесу проектування швейних виробів також показує, що обов'язковим її компонентом є художнє конструювання. На цій підставі можна зробити висновок про те, що однією з проблем, які стоять перед системою освіти, є проблема формування художньо-конструкторських знань та умінь студентів у процесі професійної освіти.

Вивчення різних дисциплін і виконання різних видів навчальних робіт відкривають різні можливості для формування досліджуваних знань та вмінь. Групу предметів професійного напрямку швейної спеціальності складають: «Конструювання одягу», «Матеріалознавство», «Технологія швейних виробів», «Технологічне устаткування галузі», «Проектування швейних підприємств» і ін. У контексті нашого дослідження особливої уваги заслуговує дисципліна «Малюнок і основи композиції», оскільки саме вона орієнтує студентів на формування художньо-конструкторських знань та вмінь у майбутній професійній діяльності. Аналіз навчального матеріалу даної дисципліни показує, що його зміст безпосередньо пов'язаний з дизайном одягу і відкриває значні можливості для формування і розвитку творчих художньо-конструкторських знань та умінь студентів в процесі інженерно-педагогічної освіти.

Від того, наскільки студент виявить художній задум моделі, що розробляється, і донесе його через відпрацьовану конструкцію і досконалу технологію до завершеного зразка, залежить якість готового виробу. Тому майбутні фахівці швейного профілю повинні засвоїти матеріал з основ композиції костюма, художнього проектування виробів, добре орієнтуватися в питаннях моди, принципах творчої діяльності дизайнерів. Саме з цією метою

для студентів факультетів легкої промисловості передбачений курс «Малюнок і основи композиції», покликаний дати майбутнім фахівцям необхідні знання та практичні вміння в галузі прикладного мистецтва, промислової естетики, а також підготувати майбутніх фахівців до плідної роботи в галузі художнього проектування костюма. Знання, отримані студентами в процесі вивчення дисципліни, є основою для подальшої художньо-конструкторської підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю.

Художньо-конструкторська діяльність неодмінно пов'язана з низкою здібностей, необхідних фахівцеві для її ефективного здійснення, а саме гарним естетичним смаком, професійною мобільністю і художньо-естетичним сприйняттям навколишнього світу. Також до основних здібностей, що характеризують діяльність художника-конструктора, відносять здібність до структурно-функціональних і елементно-системних перетворень відповідних об'єктів. Вона виявляється у співвідносній діяльності з подальшими поєднаннями і роз'єднаннями деталей одягу, коли суб'єкт проводить у формі просторових (а нерідко і площинних) зорових образів різноманітні маніпуляції з її елементами. Кінцевою метою такої діяльності є створення швейного виробу заданого фасону, здатного виконувати необхідну функцію.

З цією здатністю тісно пов'язана здібність до перекодування зорових просторових образів в умовні графічні зображення і, навпаки, умовних двомірних зображень – в об'ємні зорові образи. Мова йде про просторові уявлення, про просторове зображення, без чого робота, наприклад, художника-конструктора неможлива.

Художньо-конструкторська діяльність також пов'язана зі здібністю до комбінування, яке багато в чому залежить від здатності мислити за аналогіями і контрастом, коли фахівець швейного профілю знаходить схожі і протилежні ознаки у фасоні та функціях швейного виробу. Ця здатність впливає із загальної здатності проводити порівняння багато в чому схожих об'єктів, а також об'єктів дуже різних за зовнішніми та внутрішніми властивостями, і знаходити при цьому аналогії або отримувати конструктивну користь з відмінностей. Такого роду здібності складають основу процесу художнього проектування і можуть бути сформовані тільки на основі розвинених художньо-конструкторських знань і умінь.

Досвід переконує, що саме художньо-конструкторські розробки конкретних виробів – це найвідповідальніший етап творчого розвитку студентів, в якому найповніше виявляються їхні індивідуальні особливості. У процесі виготовлення швейних виробів вони набувають навичок практичного використання знань, отриманих на лекційних і практичних заняттях, а саме

уміння аналізувати і об'єктивно оцінювати якість виробу і, зокрема, грамотно визначати його естетичні переваги, композиційну досконалість у процесі створення й оцінки якості розроблених зразків одягу. При цьому студенти стикаються з результатами художньо-конструкторської діяльності інших людей, що впливає на розвиток відчуття краси, на формування їхнього естетичного смаку.

Таким чином, все вище викладене говорить про те, що випускник інженерно-педагогічного вузу має бути не тільки теоретично підготовлений до майбутньої діяльності, але й повинен придбати спеціальні художньо-конструкторські знання та вміння, навчитися творчо застосовувати їх у процесі роботи. Формування і розвиток художньо-конструкторських знань і вмінь у студентів визначає успішність їх подальшої професійної діяльності як майбутніх фахівців швейного профілю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кириченко О.М. Творческие умения в структуре умений рабочих швейного профиля // Проблемы инженерно-педагогической освіти. Випуск 5. – Харків : УПА, 2003. – С. 308–313.
2. Буланова Е.С., Шершнева Л.П. Композиция в одежде швейной промышленности. – М. : Легпромбытиздат, 1981. – 44 с.